

Rondom het kind

“We vinden nieuwe wegen altijd en overal.....”

Een ontwikkelagenda die zal leiden tot nauwere samenwerking tussen de domeinen kinderopvang, onderwijs, jeugd, zorg en welzijn in Zeeuws-Vlaanderen

April 2021

Opgesteld door Maaïke Zunderdorp (Zunderdorp Beleidsadvies en Management) en René Peeters (Op maat en groei/ Mét andere ogen). In opdracht van het Bestuurlijk Overleg Kindvoorzieningen Zeeuws-Vlaanderen.

Voorwoord

Oe moe me noe

“Oe moe me noe?” een Zeeuwse uitdrukking voor de vraag: Waar moeten we nu heen? Een vraag die je stelt als je al een tijd onderweg bent en je je afvraagt hoe de reis verder zal gaan.

Dat betekent even stilstaan met elkaar. Overleggen. De kaarten bestuderen, de te verwachten moeilijkheden inschatten, de tijd berekenen en dat terwijl je het gestelde doel goed voor ogen houdt.

“Oe moe me noe”. De vraag stellen getuigt van wijsheid. Tijd voor reflectie, voor het maken van afwegingen wetend dat er geen absolute zekerheden zijn, rollen herverdelen omdat het landschap veranderd is. En na iedereen gehoord te hebben, een besluit nemen om resoluut en gezamenlijk de weg te vervolgen.

Gemeenten, samenwerkingsverbanden, schoolbesturen, gezondheidsdienst, jeugdhulporganisaties in Zeeuws-Vlaanderen hebben besloten nog meer samen te werken. Samenwerken om nog vroeger en beter zicht te krijgen op kind en gezin. Samenwerken om problemen te voorkomen of te beperken, zodat de Zeeuws-Vlaamse kinderen zich kunnen ontwikkelen naar vermogen en de ruimte krijgen om te groeien. Of zoals geformuleerd in het programma *“Zeeuws-Vlaanderen, de beste plaats om op te groeien”* dat kinderen/ jongeren in Zeeuws-Vlaanderen zich optimaal kunnen ontwikkelen in en buiten het onderwijs.

Deze ontwikkelagenda is opgesteld na interviews met partners uit de verschillende werkgebieden en twee brede bijeenkomsten. De ontwikkelagenda kan worden gezien als een routebeschrijving: de agenda wijst de weg, maar de route moet wel door iedereen zelf afgelegd worden. Een route met mooie uitzichten, maar soms ook met obstakels. Hier en daar wat glibberig, vaak verrassend mooi. Een route die succesvol gelopen kan worden als iedereen de schouders eronder zet en het doel voor ogen houdt. Met voldoende ruimte voor af en toe een omleiding of een kortere doorsteek.

Maaïke Zunderdorp en René Peeters

Inhoud

1. Inleiding	4
1.2. Leeswijzer	5
DEEL 1: Analyse, visie en ambitie	6
2. Wat is er aan de hand?	7
2.1 Context landelijk.....	7
Resultaat blijft nog achter	7
Oorzaken	7
Oplossingen	8
Wat vraagt dit van regio's?	9
2.2 Situatie in Zeeuws-Vlaanderen	9
Wat is krachtig in de regio?	11
Wat zijn de uitdagingen voor de regio?	12
Waar willen de betrokken partijen in Zeeuws-Vlaanderen van af?.....	12
3. Waar willen we naartoe?	14
Toekomstvisie: Zeeuws-Vlaanderen, de beste plek om op te groeien	14
Onze ambitie	17
Toegift: overige aandachtspunten voor het slagen van het traject	18
DEEL 2: Uitvoeringsstrategie	21
Hoofdstuk 4: uitvoeringsstrategie.....	22
Hoofdstuk 5: Organisatie van de samenwerking	26
BIJLAGE I traject beschrijving	28
BIJLAGE II Programma's Mét andere Ogen & Zorg voor de Jeugd.....	29

1. Inleiding

Het aantal thuiszitters neemt landelijk ondanks maatregelen niet af, jeugdhulpgebruik en de daarmee gepaard gaande kosten voor de gemeente nemen toe, landelijk stijgen de verwijzingen naar SBO en V(S)O. Er is veel ontevredenheid bij ouders en kinderen en bij professionals. Waarom krijgen we deze problematiek landelijk, lokaal, regionaal nauwelijks opgelost? En dat ondanks de invoering van het passend onderwijs (2014) en de decentralisatie van de jeugdzorg naar de gemeenten (2015). Dat is de kern van het vraagstuk landelijk, maar ook in Zeeuws-Vlaanderen. Een vraagstuk waar in Zeeuws-Vlaanderen al veel aandacht aan besteed is en waar nu behoefte is aan een volgende stap.

Er zijn al mooie stappen gezet in Zeeuws-Vlaanderen en de wil is er, maar er is meer nodig. Zeeuws-Vlaanderen heeft behoefte aan een zo concreet mogelijke ontwikkelagenda voor de samenwerking van de domeinen onderwijs en zorg. In deze agenda moeten ook aanpalende domeinen worden meegenomen. De ontwikkelagenda die voortbouwt op de huidige praktijk, opgesteld met gedegen kennis van de huidige stand van zaken in de regio. Aan Bureau Zunderdorp is gevraagd deze ontwikkelagenda op te stellen, met medewerking van René Peeters – landelijk bestuurlijk ambassadeur samenwerking onderwijs – jeugd - zorg.

Voor u ligt de ontwikkelagenda. Dit document is bedoeld als routekaart, met voldoende ruimte voor eigen inbreng en accenten, die houvast geeft maar geen blauwdruk is. Het geeft een beeld van de problematiek, de specifieke situatie in Zeeuws-Vlaanderen, de toekomstvisie, de gezamenlijke ambitie die de partijen nastreven, de actielijnen waaraan zal worden gewerkt en de stappen die gezet zullen gaan worden de komende 3 jaar.

Zeeuws-Vlaanderen, de beste plek om op te groeien! Een plek waar elk kind gezien wordt en zich gesteund en gestimuleerd voelt in zijn/haar ontwikkeling. Een plek met een stevige pedagogische basis, waar kinderen maximale ontwikkelkansen krijgen, waar voor elk kind een passende plek is en waar wordt samengewerkt in een lerend netwerk van partijen, die samen zorgen voor een integraal aanbod. Dat is de toekomstvisie!

De ambitie is dan ook:

1. Versterken van de pedagogische basis rondom kind en gezin
2. Toewerken naar inclusief onderwijs in de regio binnen 5 jaar, met behoud van speciaal onderwijs waar men er bewust voor kiest omdat het niet anders kan.
3. Vormen van een lerend netwerk van partijen in de regio.

Het gaat hierbij om een ongetemd probleem (ook wel wicked problem genoemd), een veelzijdig vraagstuk, waar onmogelijk één partij de oplossing voor kan bieden. Een vraagstuk waar meerdere partijen voor nodig zijn om maatschappelijk resultaat te boeken. Juist de verschillen tussen partijen maken de samenwerking krachtig, maar die verschillen kunnen ook lastig en spannend zijn. De uitdaging is dan ook om de verschillen te benutten, elkaars belangen te kennen en te respecteren, samen de eindgebruiker centraal laten staan en de ambitie levend houden. Een uitdaging, maar hier in Zeeuws-Vlaanderen gaat dat lukken.

1.2. Leeswijzer

Dit document bestaat uit twee delen. Het eerste deel is een weergave van de analyse en ons advies op basis van de bevindingen vanuit de deskstudie, gesprekken en sessies. Hier volgt de gezamenlijke ambitie uit die de partijen samen willen oppakken. Het tweede deel is de uitvoeringsstrategie; het plan van aanpak op hoofdlijnen voor de komende drie jaar en de organisatie van het netwerk.

In de bijlage vindt u een verantwoording van de aanpak om tot deze ontwikkelagenda te komen en geeft een overzicht van de gevoerde gesprekken en gesprekspartners. Ook is meer informatie over het programma *Mét andere ogen* en over *Zorg voor de Jeugd* te vinden in de bijlage.

DEEL 1: Analyse, visie en ambitie

2. Wat is er aan de hand?

Dit document dient als routekaart om in de regio Zeeuws-Vlaanderen de aansluiting tussen onderwijs/kinderopvang en jeugdhulp te verbeteren. Dit hoofdstuk schetst de landelijke context en de Zeeuws-Vlaamse context. Het vertrekpunt richting een nieuwe aanpak.

2.1 Context landelijk

De invoering van passend onderwijs en de drie decentralisaties (jeugdwet, participatie, wmo) hebben grote veranderingen gebracht binnen het sociaal domein de afgelopen jaren. Met de jeugdwet zijn gemeenten verantwoordelijk geworden voor alle ondersteuning, hulp en zorg die kinderen nodig hebben. Het doel van passend onderwijs is dat alle kinderen een plek krijgen die past bij hun kwaliteiten en mogelijkheden, ook als er extra ondersteuning nodig is. Scholen dienen deze ondersteuning te bieden, ofwel op school, ofwel binnen het samenwerkingsverband. De gedachte is dat er daardoor meer kinderen in het reguliere onderwijs, in hun eigen omgeving, een plek krijgen en er minder uitstroom naar speciaal onderwijs is. Beide wetten hebben als basisgedachte dat iedereen mee doet, niemand langs de kant staat. En als er ondersteuning nodig is, die geboden wordt vanuit de eigen omgeving. Daar waar nodig wordt passende professionele hulp ingezet. Deze wetten zorgen ervoor dat gemeenten en onderwijs elkaar hard nodig hebben: samen zorgen ze voor passende voorzieningen die aansluiten op de leefwereld van kinderen en ouders.

Resultaat blijft nog achter

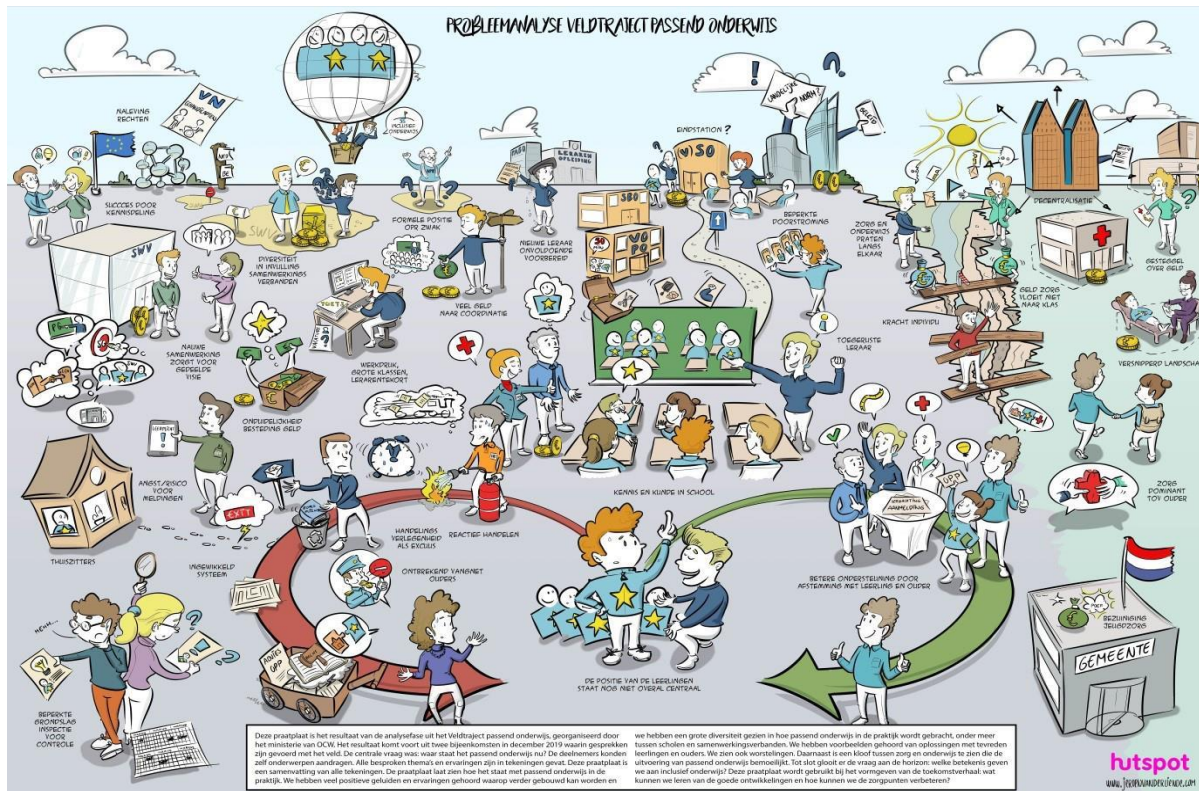
Vele gremia, vele betrokkenen beginnen ongeduldig te worden omdat er rond passend onderwijs en de gemeentelijke jeugdzorgopgave nog te weinig resultaten geboekt zijn. Uit evaluaties blijkt dat ondanks veel inspanningen, voortgang en successen, de transformatie en de verwachtingen van passend onderwijs nog niet behaald zijn. Het aantal kinderen dat naar het speciaal onderwijs gaat neemt toe, er zijn nog steeds evenveel thuiszitters en het aantal vrijstellingen neemt toe (mede door gebrek aan goed aanbod)¹. Voor leraren en ouders heeft de stelselwijziging minder opgeleverd dan verwacht en het effect op leerlingen is niet goed vast te stellen. De ondersteuningsstructuur laat op veel scholen nog te wensen over. Daarnaast zijn er de bekende problemen in de jeugdhulp wat betreft wachttijden en gemeentelijke tekorten.

Oorzaken

Zowel de samenwerkingsverbanden primair en voortgezet onderwijs als de gemeenten liggen onder het vergrootglas om na te kunnen gaan waar de oorzaken van het gebrek aan resultaat te vinden zijn. Er zijn meerdere oorzaken aan te wijzen waarom het resultaat nog achterblijft: stelselwijzigingen kosten tijd, beleidsvrijheid geeft ook onduidelijkheid, het lerarentekort, de verevening en de jeugdhulptekorten werken niet mee, etc. In de praktijk lukt het in veel regio's nog onvoldoende om de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs en jeugdhulp goed van de grond te krijgen. Een van de factoren die het in de praktijk ingewikkeld maakt, is de complexiteit van het werkveld. De wereld van onderwijs, kinderopvang, zorg, jeugdhulp en aanpalende domeinen is een complexe wereld: omdat er veel partijen bij betrokken zijn; de regelgeving complex is en de verschillende wetten en uitvoeringsregels elkaar regelmatig in de weg zitten.

¹ Kamerbrief 2 5 992965, 4 november 2020, OCW

Om een indruk van de complexiteit te geven heeft het ministerie van OCW bij de evaluatie van vijf jaar passend onderwijs in november 2020² een schets gemaakt van het ingewikkelde veld die ook illustratief is voor de problematiek in Zeeuws-Vlaanderen. Illustratief, maar zelf nu nog niet compleet.

Figuur 1 Analyse passend onderwijs ministerie OCW november 2020

In het advies Mét Andere Ogen³, opgesteld in opdracht van een brede landelijke beleidscoalitie⁴, worden drie typen belemmeringen beschreven voor resultaatgerichte samenwerking: *professionele belemmeringen (de professionaliteit en kwaliteit van de mensen die interprofessioneel moeten samenwerken)*, *belemmeringen in de aard van het aanbod of de hulp (er is onvoldoende passend onderwijs en/of passend hulpaanbod nabij)* en *belemmeringen of prikkels die averechts werken in wet- en regelgeving (stelselvragen)*. De eerste twee typen belemmeringen vragen forse inspanningen lokaal en regionaal, de derde vraagt om goed samen optrekken met het Rijk om echt grip te krijgen op wat er dan nodig is of vergemakkelijkt kan worden en wie daaraan welke bijdrage kan leveren.

Oplossingen

De ministeries, regio's, gemeenten en het werkveld zoeken naar oplossingen. In de kamerbrieven van OCW over passend onderwijs⁵ en de derde brief "onderwijs en zorg" van de ministeries van OCW en

² <https://evaluatiepassendonderwijs.nl/wp-content/uploads/2020/05/Eindrapport-evaluatie-passend-onderwijs-2020.pdf>

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/11/28/rapport-met-andere-ogen>

⁴ Bestaande uit de volgende landelijke partijen: VNG, PO-Raad, LECSO, Netwerk LPO, VO-Raad, SWV VO / NODS, Jeugdzorg Nederland, GGZ Nederland, VGN, Ouders en Onderwijs, Iederin, Sociaal Werk Nederland, Branche Kinderopvang, Sectorraad Pro, GGD GHOR, MBO Raad, ActiZ, Zorgverzekeraars Nederland, Ondersteuningsteam Zorg voor de Jeugd. De ministeries van OCW en VWS zijn nauw betrokken, net als kennispartners Nji en NCJ.

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/10/derde-onderwijs-en-zorgbrief>

VWS⁶ wordt beschreven wat er op dit moment al mogelijk is in de samenwerking onderwijs en zorg. En dat is meer dan velen zich realiseren. Maar er worden ook nieuwe stappen gezet. Het ministerie van OCW kiest bijvoorbeeld definitief voor inclusief onderwijs en wil dat het Nederlandse onderwijs over 15 jaar inclusief is, er komen proeftuinen om onderwijs en zorgmiddelen te combineren en collectieve financiering mogelijk te maken, de formele rol van ouders wordt beter geregeld, de samenwerkingsverbanden mogen nog maar beperkte financiële reserves aanhouden en zij worden zelfs gemaand om de inhoudelijke doelstellingen die in 2015 geformuleerd zijn te behalen omdat anders maatregelen genomen gaan worden.

Wat vraagt dit van regio's?

Regio's werken aan het verbeteren van de samenwerking tussen gemeenten, onderwijs/kinderopvang en jeugdhulp. Elke regio is anders en dit vraagt daarom overal een andere aanpak. Het programma Mét andere Ogen is erop gericht regio's te helpen om de aansluiting onderwijs/kinderopvang-jeugdhulp te verbeteren, door het opzetten van lerende netwerken.

Het programma Mét andere Ogen is voortgekomen uit de volgende adviezen⁷:

1. Het verbreden van teams (interprofessioneel) op scholen, expertise aan de voorkant
2. Inperken vrijstellingen op basis van artikel 5a
3. Betrekken ouders en kinderen is essentieel om resultaat te behalen
4. Brede lokale afspraken onder regie van de gemeente
5. Monitoring op het niveau waarop gezamenlijke afspraken zijn gemaakt
6. Budgetten en beleid moeten poreuze randen hebben.

Meer informatie over het programma staat in de bijlage.

2.2 Situatie in Zeeuws-Vlaanderen

Zeeuws-Vlaanderen kampt met veelal dezelfde problematiek als landelijk zichtbaar is. Er zijn te veel kinderen zonder passende (onderwijs)plek, het aantal kinderen in het speciaal (basis) onderwijs groeit, de inzet van jeugdhulp stijgt en de tekorten zijn fors.

Enkele cijfers uit Zeeuws-Vlaanderen⁸:

- Het totale aantal leerlingen in het primaire onderwijs daalt, van 6321 in 2019, 6257 in 2020 naar 6160 in 2024 (prognose).
- Aantal leerlingen in voortgezet onderwijs daalt van 4642 in 2019, 4464 in 2020 naar 4149 in 2024 (prognose).
- Aantal kinderen in het Speciaal Onderwijs: in 2019 waren het er 105 in 2020 waren het 106.
- Aantal kinderen in SBO:
 - 2019: 191, waarvan 27 TLV⁹
 - 2020: 208, waarvan 39 TLV+
- Aantal kinderen op het VSO stijgt van 231 in 2019, naar 236 leerlingen in 2020

⁶ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/10/derde-onderwijs-en-zorgbrief>

⁷ https://vng.nl/sites/default/files/publicaties/2018/met_andere_ogen.pdf

⁸ Cijfers zijn afkomstig vanuit het Samenwerkingsverband en RBL

⁹ Deze kinderen staan op het SBO plus ingeschreven met een SBO plus TLV (zodat ze thuisbij SO krijgen), het zijn eigenlijk SO leerlingen. Daarmee komen de aantallen SBO op 164 in 2019 en 169 in 2020

- Aantal vrijstellingen¹⁰ zowel tijdelijk als permanent daalt van 55 in 2014-2015 naar 22 in 2019-2020¹¹.
- Aantal thuiszitters¹²: 2 in het VO, geen in het PO
- Aantal kinderen in 'grijs gebied', wel ziekgemeld voor langere tijd, maar (nog) geen 'thuiszitter'. Over deze kinderen zijn geen harde cijfers bekend, maar er zijn wel zorgen vanuit RBL, schatting: 30.

Elke school zou een logopedist moeten hebben. En laagdrempelige hulp voor andere zaken. De jeugdhulp moet naar de scholen komen. Voordeel hiervan is dat de school kan controleren of het kind ook echt gaat en het maakt het laagdrempeliger – IB'r Zeeuws-Vlaanderen

In Zeeuws-Vlaanderen worden mooie stappen gezet. Veel aandacht is besteed aan de doorgaande lijn voor kinderen van 0-12 jaar door de ontwikkeling van 22 kindcentra, door directeuren van kindcentra op te leiden en startgroepen (2-4 jaar) te ontwikkelen om vroeger zicht op kind en gezin te krijgen en weglek van leerlingen naar Belgisch Vlaanderen te beperken. Er zijn pilots met samenwerking onderwijs en zorg opgestart en er wordt gewerkt aan betere communicatie tussen de domeinen onderwijs en zorg. Maar er is meer nodig. In de in december 2019 met het Rijk gesloten regiodeal "Zeeuwen zelf aan zet" wordt specifiek aandacht gevraagd voor de voorzieningen onderwijs en zorg en worden vervolgstappen beoogd voor de Zeeuws-Vlaamse jeugd van 0-18/23 jaar. Ondanks de vooruitgang die geboekt wordt, gaat het de betrokkenen niet snel genoeg en is er nog veel winst te behalen in betere samenwerking.

Om te weten hoe die gewenste versnelling er uit zou moeten zien en wat er nodig is in deze specifieke regio is het zinvol te kijken wat mee werkt en wat uitdagingen zijn. Hieronder worden de krachtige punten en risico's van de regio geschetst om vervolgens te beschrijven wat er al gebeurt en waar de partijen tegenaan lopen. De volgende partijen zijn betrokken in Zeeuws-Vlaanderen en zijn tevens betrokken bij de gespreksronde¹³:

- Gemeenten Terneuzen, Hulst en Sluis
- Samenwerkingsverband PO en VO
- Schoolbesturen PO, VO, (V)SO
- Kinderopvangorganisaties
- Toegangsorganisaties
- Jeugdhulp-partners
- Jeugdgezondheidszorg
- RBL (leerplicht)

¹⁰ RBL: Een vrijstelling krijgt een jongere van rechtswege van het RBL wanneer er sprake is van het niet naar school kunnen gaan vanwege ernstige lichamelijke of psychische redenen. Dit wordt onafhankelijk vastgesteld door een arts waarna een jongere een tijdelijk of een permanente vrijstelling van de leerplicht kan krijgen.

¹¹ Volgens RBL komt de daling door de invoering van passend onderwijs en dat het RBL met haar netwerkpartners steeds op zoek gaat om jongeren maximaal te laten participeren in het onderwijs. De daling komt vooral omdat er aan de bovenkant (+18 jaar) jongeren uitstromen waarvan de vrijstelling beëindigd wordt vanwege het bereiken van de volwassenleeftijd en er aan de onderkant (vanaf 5 jaar) steeds minder jongeren bijkomen.

¹² RBL: De definitie van een thuiszitter is dat een jongere om een niet duidelijke reden langer dan 4 weken niet meer naar school gaat. Dat kan zowel aan de jongere liggen (motivatie) of aan de instanties omdat er geen passende school voor de jongere kan worden gevonden.

¹³ Zie ook bijlage 1 beschrijving van de aanpak

In Zeeuws-Vlaanderen zijn lijntjes kort, dat is een kans. We zijn één hand-shake van elkaar verwijderd, dus je kan snel resultaten boeken. Want het is hier niet zo groot. – Bureau leerplicht

Wat is krachtig in de regio?

Inhoudelijk:

- Er lopen al goede initiatieven, zie figuur hieronder voor voorbeelden (niet uitputtend)
- De IKC-ontwikkeling is vergevorderd, de regio vervult een voorbeeldfunctie daarin

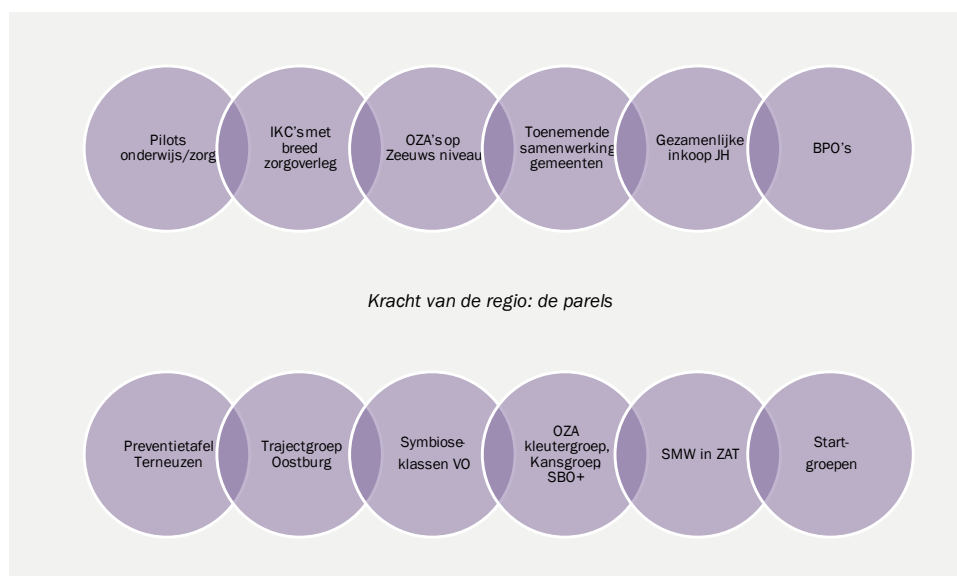
Financieel:

- Door de Regiodeal en de extra middelen OAB Zeeuws-Vlaanderen is er financieel meer slagkracht
- Het SWV PO zit ruim in de middelen

Samenwerking:

- De partijen hebben de wil om samen te werken en met dit onderwerp aan de slag te gaan.
- Er is grotendeels overeenstemming over de probleemdefinitie en de gezamenlijke ambitie
- Er is een bestuurlijk overleg waar de partijen elkaar treffen.
- Er zijn Begeleiders Passend Onderwijs aangesteld, in dienst van het Samenwerkingsverband helpen zij op scholen om kinderen aan een passende plek te helpen.
- Bevolkingskrimp geeft een impuls aan samenwerking, door urgentie weten partijen elkaar te vinden.
- Korte lijnen en weinig mensen: door de geringe omvang van de bevolking en de geografische ligging kennen mensen elkaar sneller dan in andere gebieden. Dit zorgt voor korte lijnen. Dit kan positief werken voor samenwerking over organisatiegrenzen heen.

Er zijn mooie initiatieven, maar het schort wel aan monitoring, parameters, doelen etc.- Wethouder

Figuur 2: niet-volledig overzicht van lopende initiatieven voor betere aansluiting onderwijs-jeugdhulp

Wat zijn de uitdagingen voor de regio?

Inhoudelijk:

- Bevolkingskrimp zorgt voor een schaarste aan kinderen, versterkt door de weglek naar België.
- Onvoldoende schaalgrootte (massa) in verband met bijzondere voorzieningen (door bevolkingskrimp wordt dit steeds lastiger).
- Geografische spreiding. Door de uitgestrektheid van het gebied in combinatie met een geringe bevolking maakt het moeilijker om thuisnabij aanbod te leveren. Voor sommige diensten moeten mensen uit Zeeuws-Vlaanderen naar andere delen van Zeeland.
- De verschillen tussen gemeenten wat betreft bijvoorbeeld de IKC vorming, de toegang, de ontwikkeling van ZAT's en OZA's.
- Er wordt handelingsverlegenheid geconstateerd in het onderwijs en op de kinderopvang.
- Data wordt nog onvoldoende benut: veel scholen hebben geen zicht op cijfers van het jeugdhulpgebruik op hun locatie.

Financiën:

- Grote tekorten op jeugdhulp (verschillen per gemeente).
- De druk die komt vanuit het financiële tekort op jeugdhulp zorgt voor ongeduld voor resultaat.
- Het samenwerkingsverband VO heeft een tekort, het samenwerkingsverband PO een overschot.

Samenwerking:

- Het MBO is buiten beeld wat betreft de aansluiting met Jeugdhulp.
- Partijen ervaren een belemmering door de AVG.
- Er is verschil van mening over het gewenste financieringsmodel SWV.
- Er is een groot fusietraject gaande in het primaire onderwijs waardoor er straks nog twee schoolbesturen over zijn (risico: minder tijd en aandacht voor dit traject?)
- Door de bevolkingskrimp en geringe aantallen kinderen is er sprake van concurrentie tussen organisaties.
- Korte lijnen, weinig mensen en beperkte aantallen organisaties brengt ook het risico van 'samen vallen' met zich mee, of 'ons kent ons' en 'groupthinking'.
- Er lijkt beperkte kennis te zijn van elkaars werk en toegevoegde waarde (bijvoorbeeld van de kinderopvang en BSO).

Waar willen de betrokken partijen in Zeeuws-Vlaanderen van af?

De betrokkenen hebben gereflecteerd op waar men vanaf wil, dit is het meeste genoemd:

- Te laat de juiste deskundigheid inzetten bij kinderen op kinderopvang en school. De gesprekspartners geven aan dat het vaak te lang duurt voordat kinderen op school en op de kinderopvang toegang hebben tot de juiste deskundigheid en hulp. Hierdoor kan de problematiek verergeren en wordt de zorg uiteindelijk zwaarder. Men wijdt dit aan:
 - Gebrek aan expertise op school en in de kinderopvang.
 - Handelingsverlegenheid in het onderwijs en de kinderopvang.
 - Gebrek aan zorgstructuur in de kinderopvang
 - Onvoldoende ketensamenwerking met jeugdhulp en de toegang.
- Meer kinderen in speciaal onderwijs dan nodig

- Er zitten kinderen op het speciaal (basis) onderwijs die daar volgens de partners niet hoeven te zitten als het reguliere onderwijs meer ondersteuning zou kunnen bieden en aanpassingen zou kunnen doen.
- Teveel dubbelingen qua hulp/zorg
 - Partners constateren dat er veel professionals werken aan dezelfde casus.
- Vertraging om hulp te krijgen door onenigheid over wie betaalt
 - Er is geconstateerd dat er onduidelijkheid is over wie waarvoor verantwoordelijk is, waardoor er langdurig gesproken wordt over wie de hulp en ondersteuning zou moeten bekostigen. Dit werkt vertragend.

Er zitten schotten tussen partijen, mensen spreken een andere taal, begrijpen elkaar niet. Mensen kennen elkaars afkortingen niet. Beroepsgroepen kennen elkaar niet goed. Daar loop ik in de praktijk tegenaan, en ook tegen de wederzijdse maakbaarheidsverwachtingen! – Jeugdmaatschappelijk werker

3. Waar willen we naartoe?

Toekomstvisie: Zeeuws-Vlaanderen, de beste plek om op te groeien

Zeeuws-Vlaanderen de beste plek om op te groeien! Een plek waar elk kind gezien wordt en zich gesteund en gestimuleerd voelt in zijn/haar ontwikkeling. Dat is wat de betrokkenen willen voor deze regio. Hoe ziet deze ideale plek om op te groeien er dan uit?

Het is een plek met **een stevige pedagogische basis** rondom gezinnen. Waar iedereen begrijpt dat opgroeien en opvoeden een hobbelig proces is dat gepaard gaat met vallen en opstaan. Waar wordt ingezet op het bevorderen van beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van kinderen.¹⁴ Het is een plek waar ouders uiteraard primair verantwoordelijk zijn voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen, maar daar niet alleen in staan. Zij weten zich gesteund door mede-opvoeders in hun omgeving, zowel in de privésfeer als door instanties rondom het kind/gezin (informeel en formeel, op afstand en dichtbij¹⁵). Zo nodig wordt de verbinding gelegd met welzijnswerk, jeugdhulp of andere type (vrijwillige) hulpverlening. Er heerst een cultuur waarin problemen gemakkelijk vroegtijdig kunnen worden gedeeld, zodat ze niet onnodig groot worden. 'In een opvoed- en opgroeiomgeving waarin alle opvoeders elkaar steunen en samenwerken, streven we naar een samenleving waarbij alle kinderen en jongeren gezond, veilig en kansrijk opgroeien.'¹⁶ Oftewel: 'It takes a village to raise a child'. Lokaal wordt er gewerkt aan een 'ontzorglandschap' zoals Micha de Winter dat noemt, zodat alledaagse problemen zoveel mogelijk in het 'gewone leven' kunnen worden opgepakt.¹⁷ 'Het gewone leven' betekent dat niet alles geproblematiseerd moet worden en opvoedproblemen ook bij het gewone (gezins)leven horen. Het ontzorgen kan gestimuleerd worden door het gesprek over opgroeien in de moderne tijd met elkaar aan te gaan. En door gemeenschappelijke activiteiten tussen opvoeders te stimuleren. Door te investeren in informele netwerken bieden de samenwerkende partijen ouders een klankbord, herkenning en erkenning bij het opvoeden.¹⁸ Gespreksgroepen of trainingen over opvoeden en de hobbels die daarbij komen kijken geeft ouders de gelegenheid om van elkaar te leren en tegenwicht te bieden aan de prestatiedruk en de druk om perfect te zijn. Ook kan bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg kennis met ouders delen over opvoeding tijdens ouderavonden of wijzen op de informatie van www.opvoedinformatie.nl.

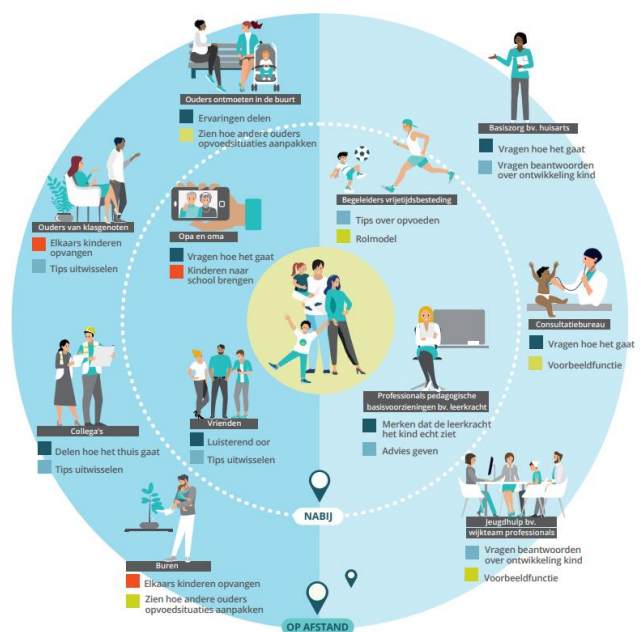
¹⁴ NJi, top 10 beschermende factoren voor een positieve ontwikkeling van jeugdigen, 2018: (<https://www.nji.nl/nl/Download-NJi/Publicatie-NJi/Top-tien-positieve-ontwikkeling-jeugd.pdf>) top tien: Sociale binding, Kansen voor betrokkenheid, Prosociale normen, Erkenning en waardering voor positief gedrag, Steun van belangrijke volwassenen in de omgeving, Constructieve tijdsbesteding, Competenties, Cognitieve vaardigheden, Schoolmotivatie, Positieve identiteit

¹⁵ Er zijn volgens wetenschappers 4 typen mede-opvoeders, zie NJi, 2020, Samen opvoeden?! het belang van medeopvoeders voor ouderschap en opvoeden

¹⁶ NJi, 2020, Samen opvoeden?! het belang van medeopvoeders voor ouderschap en opvoeden

¹⁷ De kracht van wijd reiken, VNG Expertiseteam Reikwijdte jeugdhulpplicht, 2020

¹⁸ De kracht van wijd reiken, VNG Expertiseteam Reikwijdte jeugdhulpplicht, 2020

Figuur 3: NJi uit 'Samen opvoeden'¹⁹

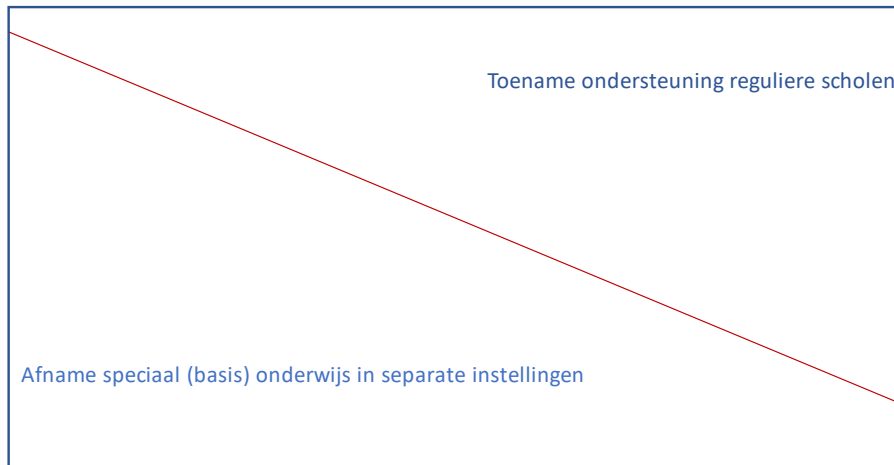
Het was een eye-opener om te horen dat 80% van de casussen van Intervence (voorheen bureau jeugdzorg) te maken heeft met scheidingsproblematiek. Het zijn vaak opvoedproblemen, waar ook school een rol in kan spelen. Daarom is een betere koppeling ook nodig. – Wethouder

Voor ieder kind een passende plek. Het is ook een plek waar kinderen als uitgangspunt worden genomen, niet het systeem. Waar een ruimere definitie van 'normaal' wordt gehanteerd en niet te snel wordt gelabeld²⁰, waar dat niet nodig is. Waar kinderen met elkaar opgroeien en ontwikkelen op inclusieve IKC's, scholen en opvang. Kinderen die (tijdelijk of blijvend) meer hulp nodig hebben krijgen passende en tijdige hulp, thuis nabij. De hulpvraag van ouders en kinderen en hun behoefte is leidend. De hulp is zo licht mogelijk, met tijdige op- en afschaling. In hulptrajecten staat het bevorderen van het normale leven centraal, om duurzame effect te bereiken. Specialistische hulp wordt verbonden aan de dagelijkse leefomgeving, het sociale netwerk, de school, de opvang en de wijk²¹. Kinderen en ouders hebben zelf de keuze of zij liever naar een school voor speciaal onderwijs gaan, of naar een inclusieve school. Kinderen en ouders worden integraal geholpen, volgens het gegeven 1 gezin, 1 plan, 1 regisseur. Er is specialistische kennis aanwezig op/nabij scholen/kinderopvang om tijdig passende hulp te kunnen organiseren.

¹⁹ [Samen opvoeden?! Het belang van medeopvoeders voor ouderschap en opvoeden \(nji.nl\)](https://www.nji.nl)

²⁰ <https://www.groene.nl/artikel/diagnosedrift>

²¹ NJi Rutger Hageraats

Figuur Beweging richting inclusief onderwijs: minder s(b)o betekent meer ondersteuning op reguliere scholen en andersom

Lerend netwerk van partijen. Het is tot slot een plek waar samen werken óók samen leren en ontwikkelen is. Er is geen vaststaand model dat geïmplementeerd kan worden, elke regio moet tot op zekere hoogte zelf het wiel uitvinden, om te zorgen dat het past bij hun regio, hun populatie en hun samenwerkingscultuur. De samenwerkende partijen vormen een lerend netwerk. Bestuurders, managers en professionals op de werkvloer doorleven en belijden de gezamenlijke ambitie. Er is transparantie over belangen, positie, financiën tussen de partijen. De partijen zien in dat zij deze opgave onmogelijk alleen kunnen oplossen, respecteren elkaars expertise en maken de verschillen productief. Er wordt gewerkt vanuit datgene er al is en waar men energie voor heeft. Er is een heldere governance en regie afgesproken. Het netwerk zoekt de randen op van de wetgeving, durft te pionieren en innoveren. Het netwerk neemt gezamenlijk de verantwoordelijkheid om grip te krijgen op de kosten, zodat het duurzaam is. Door een goede monitoring gericht op leren, leert men gaandeweg en worden resultaten zichtbaar.

De zorginfrastructuur binnen de kinderopvang ontbreekt. – pedagogisch medewerker kinderopvang

Wat vooraf ging:

Op 5 december 2019 heeft René Peeters, in Sas van Gent, een toelichting op de adviezen van Mét andere ogen gegeven en is besloten om in Zeeuws-Vlaanderen met de verschillende partners werk te maken van de verdere samenwerking tussen de domeinen op basis van de 7 adviezen. In het document *Zeeuws-Vlaanderen, de beste plek om op te groeien (versie van 5 november 2020)* worden voor de fase tot 2023 de volgende ambities geformuleerd, ambities die passen bij de adviezen van Mét Andere Ogen:

- I Voor 0-18 jaar doorlopende en verbonden leer- en ontwikkellijn (w.o. behoud startgroepen)
- II Thuisnabij kwalitatief sterk onderwijs en ondersteuning
- III Samenwerking tussen onderwijs en Jeugd: in wijk en dorp
- IV Educatief partnerschap met ouders, bedrijven en instellingen

Naar aanleiding van de presentatie op 5 december 2019 is er door de aanwezigen uit de verschillende beroepsgroepen in Sas van Gent een ruwe schets gemaakt van speerpunten die aansluiten bij de bovengenoemde adviezen:

1. Een budget voor interprofessionele teams werkend in de kindercampus;
2. Een fluïde organisatie waarvan we allemaal deel uitmaken en waar de organisatiegrenzen weg zijn;
3. Alle kinderen kunnen gebruik maken van één kind/jeugdvoorziening zonder schot;
4. Voor ieder kind en gezin het recht om thuisnabij op te groeien;
5. Voor ieder kind in Zeeuws-Vlaanderen is maatwerk beschikbaar om zich optimaal te ontwikkelen;
6. Zeeuws-Vlaanderen is de beste plek om op te groeien, integraliteit in alle facetten;
7. Laagdrempelig: life-teaching/-coaching is een recht voor ieder kind in Zeeuws-Vlaanderen.

Onze ambitie

Om van de huidige situatie richting het ideaalplaatje te komen wil de regio inzetten op de volgende hoofdambities:

1. Versterken van de pedagogische basis rondom kind en gezin
2. Toewerken naar inclusief onderwijs in de regio binnen 5 jaar, met behoud van speciaal onderwijs waar kind/ouder er bewust voor kiest omdat het niet anders kan.
3. Vormen van een lerend netwerk van partijen in de regio.

Inclusief Onderwijs nader omschreven

“Leerlingen met een beperking gaan naar dezelfde school en zitten in de klassen/groepen samen met niet gehandicapte leeftijdgenoten waarbij ze de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben om te slagen.”

Voor het programma *Rondom het Kind* betekent dit dat er niet vrijblijvend systematisch gewerkt wordt aan steeds meer op de behoefte van het kind met een beperking toegesneden hulp op de reguliere school. Zie ook de afbeelding hierboven.

De visie “op weg naar inclusief onderwijs” wordt door alle partners in Zeeuws-Vlaanderen omarmd.

De route naar inclusief onderwijs is een route die gezamenlijk gelopen wordt, waarbij de behoefte van kind en ouder een belangrijke factor is.

Zoals Dr. Gordon Porter, specialist inclusief onderwijs het formuleert: *‘If we are to educate all children, and do it well, we need to ensure that every school is both effective and inclusive’*.

Zie ook de infographic: <https://in1school.nl/images/actueel/Infographic-PO-vs-IO.pdf> voor een uitleg over het verschil tussen passend onderwijs en inclusief onderwijs.

Deze hoofdambities moeten leiden tot resultaten zoals:

- Grotere tevredenheid bij ouders/kinderen/jongeren
- Minder thuiszitters en kinderen in het ‘grijze gebied’ (ziekgemeld maar nog geen thuiszitter)
- Minder vrijstellingen 5a
- Meer kinderen in hun eigen woonomgeving naar kinderopvang/school
- Minder (zware)jeugdhulp

- Meer domeinoverstijgende samenwerking tussen professionals op de werkvloer

De Meierij. Binnen het samenwerkingsverband PO De Meierij (Den Bosch en omliggende gemeenten) wordt sinds 2013 hard gewerkt aan meer inclusief onderwijs. De Meierij is een van de 11 inspiratieregio's van het programma Mét Andere Ogen. Samen met de gemeente, schoolbesturen en andere partners is afgesproken meer ondersteuning voor de leerlingen op de reguliere scholen te plaatsen en daarmee het percentage SBO-leerlingen te beperken. Het percentage SBO-leerlingen is tussen 2013 en 2019 gedaald van 1,89% naar 0,46% (landelijk rond de 2,5%). In dezelfde tijd is het aantal SO leerlingen stabiel gebleven (ondanks de landelijke groeitrend). Het streven is om binnen enkele jaren het SBO volledig te integreren in het reguliere onderwijs.

Om deze gezamenlijke ambities te verwezenlijken worden de volgende leidende principes gehanteerd:

- De jeugdige/ouder staat centraal; ondersteuning of interventies hebben alleen zin als ze door ouders en kinderen gewild zijn. Resultaat moet voelbaar zijn voor gezinnen en kinderen en op de werkvloer.
- We houden onze ambitie levend en zorgen voor betrokkenheid op alle niveaus.
- We werken vanuit een lerend perspectief: samen stap voor stap beter worden, niemand kan het alleen oplossen. Monitoring om van te leren en resultaat te tonen.
- We werken als lerend netwerk over organisatiegrenzen heen voor een sluitende aanpak voor het kind/gezin. Dit doen we op basis van gezamenlijke verantwoordelijkheid, erkenning en transparantie over elkaars expertise, belangen en positie en financiën.
- Wat gezamenlijk moet doen we gezamenlijk, maar er blijft ruimte voor lokale initiatieven.
- We zoeken de ruimte binnen wetgeving en kaders in het belang van het kind/gezin, we ontschotten, signaleren knelpunten en maken die bespreekbaar. We nemen niet zondermeer genoegen met: 'het kan niet'. Budgetten en wetten moeten poreuze randen hebben. Dit houdt in dat je voor een bepaald doel vanuit verschillende bronnen middelen ter beschikking stelt om snel te kunnen handelen.
- We gaan uit van wat er al is, wat al goed gaat, vertrekken vanuit de energie die er al is.
- We werken aan minder bureaucratie voor uitvoerende instellingen.
- We kiezen voor een duidelijke organisatiestructuur, heldere regie.

Het onderwijs anders inrichten, door klassen los te laten en groepsdoorbrekend, individueler te werken staat ver af van hoe we het hebben ingericht, maar zou kansen kunnen bieden om meer passende plekken te creëren. Elders worden daar goede resultaten mee behaald. – schoolbestuurder

Toegift: overige aandachtspunten voor het slagen van het traject

Wat vraagt dit van de betrokken partijen? Hieronder volgen enkele aandachtspunten om de ambities te kunnen verwezenlijken.

Alle bij dit traject betrokken professionals zullen **dezelfde visie** moeten uitdragen: pedagogische basis op orde, inclusief onderwijs en opvang waarbij kinderen zo thuis nabij, zo vroeg en licht mogelijk ondersteuning krijgen om tot goede ontwikkeling te kunnen komen. Dat betekent dat de professionals en hun leidinggevenden die visie ook laten zien door het voorleven van die visie, door hun **houding** in het dagelijks werk. Nog sterker geformuleerd: het gaat in de basis om **de wil om tot een gezamenlijke oplossing te komen**.

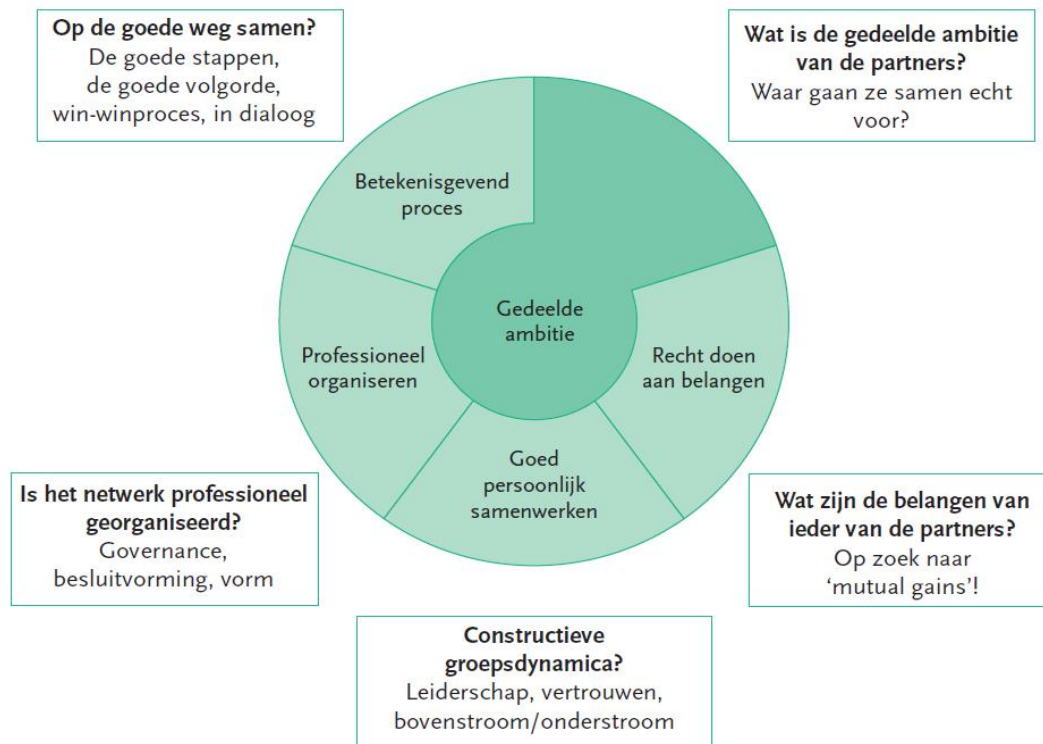
Die basishouding leidt ertoe dat problematiek van kinderen (en soms hun omgeving) niet doorgeschoven wordt naar een andere partij, maar met vakkennis, lef en creativiteit gezocht wordt naar een oplossing. Medewerkers voelen zich **verantwoordelijk** voor het kind. Als er sprake is van een keten van verantwoordelijkheden moet het duidelijk zijn waar de regie ligt. Regie betekent niet het overnemen van verantwoordelijkheden of hiërarchische macht. Het gaat erom de samenwerking zo te organiseren en stimuleren dat elke partner zijn verantwoordelijkheid en rol kan nemen om gezamenlijk maatschappelijke waarde te creëren. Voor samenwerking is ook kennis van elkaars werkerterrein van belang. Kennis welke investeringen de verschillende partijen doen om bijvoorbeeld dubbele inzet te voorkomen. **Elkaar kennen** in de meest ruime zin van het woord om te weten hoe medewerkers uit verschillende disciplines elkaar kunnen versterken. Daarom moeten leidinggevenden hun medewerkers ook in staat stellen om elkaar te leren kennen. Bij elkaar kennen hoort dat men **elkaars expertise erkent, waardeert** in de wetenschap dat “andere ogen” een ander perspectief inbrengen dat van belang is om volgende stappen te kunnen zetten. Tenslotte is een basale voorwaarde in het dagelijks werk dat kind en ouder standaard deel uitmaken van de oplossing. **Het luisteren naar, bevragen en doorvragen, verantwoordelijkheid geven aan ouders en kind** hoort tot het op orde hebben van de basis.

Partners zitten allen met een **dubbele loyaliteit** in de samenwerking, loyaal aan de gezamenlijke ambitie, maar ook aan hun eigen organisatie. Verantwoordelijkheid nemen voor het resultaat is daarmee, ook verantwoordelijkheid nemen voor de problemen van de ander. Want als je elkaar niet helpt, zal je het gezamenlijke doel ook niet bereiken. Vandaar de uitspraak: ‘Verantwoordelijk nemen voor de sores van een ander uit welbegrepen eigenbelang’.²² Verschillen tussen organisaties zijn de reden dat je elkaar nodig hebt in de samenwerking, maar vaak ook de bron van veel ongemak en onbegrip. Daarom moet er veel aandacht zijn voor groepsvormende activiteiten, waarbij **de verschillen** niet verdoezeld worden maar **juist productief gemaakt en benut**²³. Verschillende belangen moeten transparant zijn en bespreekbaar. De volgende elementen zijn van belang bij een vruchtbare samenwerking: een gedeelde en gedragen ambitie, recht doen aan elkaars belangen, goede persoonlijke samenwerkingscultuur, een professionele organisatie en governance en een betekenisgevend proces²⁴.

²² Frank Beemer, leergang ketenregie Erasmus Academie

²³ Sandra Schruijer: https://www.groepspsychotherapie.nl/nvgp/_sitefiles/file/tijdschriftartikelen/2019/2019_3Pussyfooten.pdf

²⁴ Lenzen op samenwerking, Common Eye

Figuur uit Lenzen op samenwerking van Common Eye (indicatoren voor succesvolle samenwerking)

DEEL 2: Uitvoeringsstrategie

Hoofdstuk 4: uitvoeringsstrategie

In dit hoofdstuk wordt de uitvoeringsstrategie geschetst, de activiteiten die nodig zijn om de gezamenlijke visie uit te dragen en de ambities te behalen.

De samenwerkende partijen zetten zich de komende jaren in voor de volgende twee inhoudelijke hoofdambities:

1. Verstevigen van de pedagogische basis rondom kind en gezin
2. Toewerken naar inclusief onderwijs in de regio binnen 5 jaar, met behoud van speciaal onderwijs waar kind/ouder er bewust voor kiest omdat het niet anders kan.

En één procesmatige ambitie:

3. Vormen van een lerend netwerk van partijen in de regio.

Figuur doelenboom van de ontwikkelagenda

Deze ambities leiden tot de volgende actielijnen:

1. **Realiseren brede teams op/nabij scholen en kinderopvang.** Zowel voor de inzet op preventie, het verstevigen van de pedagogische basis als voor het toewerken naar inclusief onderwijs moeten er bredere teams gerealiseerd worden op of rondom scholen en kinderopvang. De ondersteuning op reguliere scholen en IKC's moet verbeterd worden, ook op de kinderopvang moet een zorgstructuur worden ingericht. Op zijn minst moet elke school en kinderopvanglocatie een vast contactpersoon hebben bij toegangsorganisatie, JGZ, maatschappelijk werk. Aandachtspunt hierbij is dat deze teams lokaal en kleinschalig moeten zijn en dat ouders goed betrokken moeten worden.²⁵ Binnen drie jaar zou elke school/kinderopvang kindnabij de juiste ondersteuning moeten hebben vanuit verschillende domeinen, waar kinderen vroegtijdig worden besproken. Hier zijn al stappen in gezet in Zeeuws-Vlaanderen, die verder uitgebouwd kunnen worden en waar van geleerd kan worden.

²⁵ Input vanuit werkconferentie van 4 maart 2021

Activiteiten:

- Overzicht maken van de teams die er nu al zijn op scholen/IKC's/kinderopvang, wie daar in zitten en hoe dit functioneert
- Pilots voortzetten, lessen ophalen en verspreiden
- Onderzoeken invulling/meerwaarde functie brugfunctionaris
- Nieuwe pilots opstarten,
- Besluitvorming over inrichten van deze teams, basisteam bepalen, doelen (SMART) bepalen, budgetten vrij maken
- Ketenoptimalisatie binnen teams: inventarisatie hoe keten verloopt, verbeterpunten benoemen, afspraken maken (betere terugkoppeling, duidelijke casusregie, efficiënte inzet professionals).

2. **Realisatie richting inclusief onderwijs binnen 5 jaar.** Om daadwerkelijk toe te werken naar inclusief onderwijs in de regio binnen 5 jaar moet er meer gebeuren dan het realiseren van brede teams (zie hierboven). Dit vraagt om het uitwerken van fasering, benoemen van ijkpunten, activiteiten, resultaten, planning etc.

Activiteiten:

- Expertisesessie: wat verstaan we onder inclusie? Evt met externe experts en bijvoorbeeld Iederin, koploperschool etc.
- Ervaringen van elders ophalen om van te leren.
- Overzicht: wat doen partijen in de regio hier al aan? Hoe kijken ouders/kinderen hier naar? Wat betekent dit voor het onderwijsveld en het speciaal onderwijs?
- Plan uitwerken met werkgroep inclusie: doelen, fasering, ijkpunten, monitoring voortgang etc.
- Inhoudelijke uitwerking.

3. **Ontzorglandschap inrichten rondom gezinnen.** 'Het gewone gezinsleven staat centraal'. Opvoeden en opgroeien verloopt bij niemand perfect. Ouders zijn aan zet. Onderling contact tussen ouders, advies en hulp in de nabijheid van kind en gezin zorgt voor rust, veiligheid en vertrouwen. Om die reden willen we als regio toewerken naar een stevige lokale civil society rondom gezinnen en kinderen, zodat er tijdig en lokaal geanticipeerd kan worden. Hierbij gaat het om ontzorgen, preventie en normaliseren (niet elke vraag heeft een professioneel antwoord nodig). Dit vraagt om cultuurverandering (opgroeien gaat met hobbels, hulp vragen is geen schande etc.). Koppeling met welzijnswerk zoeken (jeugdwerkers, aanpak echtscheidingen, buurtgezinnen), laagdrempelige vraagbaak op school, kinderopvang en BSO voor opvoedondersteuning, inzetten op netwerk van ouders, gesprek over opvoeden en opgroeien. Koppeling maken met veiligheid, gezondheid, armoede.

Activiteiten

- Inventariseren of/hoe dit in de drie gemeenten is georganiseerd, welke initiatieven er zijn, wat werkt en wat niet? Wat mist er? Wat moet er gebeuren?

- Inventariseren: welke kansen ziet de werkvloer? Wat helpt hen? Wat speelt bij ouders? Welke maatschappelijke ontwikkelingen zijn van belang (bijv. scheidingen, prestatiedrang etc)?
- Congressen/leerbijeenkomsten voor alle partijen organiseren over inhoudelijke thema's, bijvoorbeeld:
 - Aanpak scheiden zonder schade (i.s.m. Kind in Scheiding Zeeland)
 - Normaliseren (Niet alle gedragingen van kinderen hoeven te leiden tot zorg(en), we moeten ervoor waken om te snel een etiket te plakken dat er sprake is van abnormaal gedrag), de website www.opvoedinformatie.nl kan heel behulpzaam zijn, ook voor mensen die een andere moedertaal dan het Nederlands hebben
 - De-medicaliseren (minder labelen, voorliggende voorzieningen beter toegankelijk maken)
 - Belang civil society
 - Toekomst speciaal onderwijs
- Doorontwikkelen IKC's (of andere vorm meer integrale kindvoorzieningen): doorgaande ontwikkellijnen
- Cultuurverandering op scholen en in de kinderopvang/BSO: handelingsverlegenheid aanpakken, visie doorleven op alle niveaus. Elk schoolbestuur en elke kinderopvangorganisatie organiseert dit voor de eigen organisatie, gevoed en ondersteund door het netwerk. Meer overleg hierover met kinderopvang en BSO.

4. **Inrichten van een lerend netwerk van partijen in de regio.** Om alle bovenstaande doelen te kunnen bereiken als netwerk van partijen dient het netwerk georganiseerd te worden, zodat er uitvoeringskracht kan worden aangeboord. Hiervoor is een goede governance en procesbegeleiding nodig, dat zorgt voor mede-eigenaarschap, vertrouwen en heldere regie. De organisatie van het netwerk moet worden ingericht na akkoord van het BO: wie neemt wat op zich, wie beslist wat etc. Uitgangspunten voor de samenwerking moeten worden vastgesteld, groepjes worden ingericht en voorzien van een duidelijke opdrachtschrijving. Ook moet er aandacht zijn voor het leren kennen van elkaar, dit kan door gezamenlijke activiteiten en overleg, maar ook door uitwisselingen te organiseren tussen professionals op de werkvloer.²⁶ Aangezien het netwerk al lerende met elkaar gaat werken aan een betere aansluiting tussen onderwijs/kinderopvang en jeugdhulp dient er een goede leerstrategie te worden gemaakt waarin wordt bepaald wat er nodig is om informatie te ontsluiten, leerervaringen op te doen, te delen en te borgen, te leren van de werkvloer, van elkaar en van elders. We voorzien o.a. de volgende stappen:

Activiteiten:

- Aanscherpen ontwikkelagenda en uitvoeringsstrategie, uitwerken inhoudelijke lijnen in sessies (april-juni)
- Organisatie inrichten (zie hoofdstuk 5), werkgroepen, klankbordgroep, regiegroep inrichten, procesbegeleider aanstellen, procesdragers (en evt bestuurlijke trekkers) benoemen etc. (mei-juli)

²⁶ Geopperd op de werkconferentie in november 2020

- Communicatieplan opstellen (mei-juli)
- Bestuurlijke akkoord: vaststellen ontwikkelagenda en kickoff traject (juli)
- Start werkgroepen, taakverdeling en planning (aug/okt 2021)
- Afstemmen afspraken werkgroepen (nov/dec 2021)
- Rapportage werkzaamheden werkgroepen aan regiegroep/stuurgroep (dec 2021)
- Zeeuws-Vlaams congres over voortgang eerste fase. Rapportage vanuit werkgroepen, aanscherpingen en input vervolgfase. (jan/feb 2022)

5. **Monitoring inregelen om te kunnen leren en resultaten meten.** Informatie en data zijn onmisbaar in dit traject. Om goed te kunnen bepalen wat er nodig is aan ondersteuning op een school, is het zinvol om data op verschillende niveaus in kaart te brengen. Hoeveel kinderen met jeugdhulpvragen zitten er op een school, welke type vraag hebben ze? Is dit meer of minder dan elders, zegt dit iets over de populatie, de kwaliteit van de leerkrachten of het onderwijs, of over de geboden ondersteuning? Hoe zijn de verschillen per gemeente en waar ligt dat aan?

Activiteiten:

- In gesprek met IJZ over data, wat hebben zij? Wat is mogelijk te combineren?
- Sessies over beschikbare data, gewenste data, indicatoren, ontsluiting van data over o.a. ondersteuningskwaliteit en -kwantiteit
- Inrichten monitoring/regionaal dashboard
- Implementeren monitoring, te beginnen met 0-meting
- Resultaten breed delen en samen duiden in combinatie met casuïstiek

Hoofdstuk 5: Organisatie van de samenwerking

In dit hoofdstuk wordt de organisatie van de samenwerking beschreven. Hieronder volgt slechts een eerste aanzet, aangezien dit onderdeel van de implementatie zal zijn en niet behandeld is op de werkconferenties.

- 1) Organisatie van het netwerk
 - a. Wie neemt besluiten?
 - b. Wie voert regie? Procesbegeleider, procesdragers.
 - c. Wie doen de uitvoering?
 - d. Hoe creëren we een lerende praktijk?
- BO
Deelnemers bestuurlijk overleg: wethouders onderwijs, jeugd en wijkbeleid (toegang) drie gemeenten, bestuurder samenwerkingsverband, vertegenwoordiging schoolbestuurders, kinderopvang.
- Regiegroep
Ambtelijk verantwoordelijken jeugd en onderwijs, bestuurder SWV, vertegenwoordiging schoolbesturen, toegang, kinderopvang, onder leiding van een procesbegeleider. Te overwegen valt een oudervertegenwoordiger op te nemen. De leden die hierin deelnemen zijn procesdrager en leiden de themagroepen/werkgroepen en bereiden besluitvorming van het BO voor.
- Themagroepen/werkgroepen (mogelijk): afhankelijk van reeds aanwezige werkgroepen/themagroepen waar combinaties mee gemaakt kunnen worden, de volgende suggesties:
 - Werkgroep gemeentelijk preventief jeugdbeleid (basis op orde)
 - Werkgroep inclusie (combineren met werkgroep voor nieuw ondersteuningsplan SWV?)
 - Werkgroep doorontwikkeling(pilots) onderwijs-zorgarrangementen
 - Werkgroep specialistische hulpvragen (hoogbegaafdheid- autisme-trauma's)
 - Werkgroep ontwikkeling oudersteunpunt
 - Werkgroep financiën
 - Werkgroep monitoring en verantwoording
- Klankbordgroep: De klankbordgroep kijkt mee met het proces en geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de regiegroep. Hierin nemen professionals uit het veld plaats en ouders/jongeren, ook enkele ongezochte stakeholders zoals een huisarts, een dominee etc. Deze partijen kunnen ook op andere momenten al worden betrokken.
- Lerend netwerk: Monitoring, reflectiebijeenkomsten, brede bijeenkomsten, werksessies. Jaarlijks een brede bijeenkomst om voortgang te delen, vervolgstappen te bepalen. Door het

jaar heen studie/leer-bijeenkomsten, webinars over specifieke thema's. Een website waar de ontwikkelingen op gevolgd kunnen worden, waar mooie voorbeelden worden getoond etc. (bestaande website hiervoor inrichten?)

BIJLAGE I traject beschrijving

Geïnspireerd door Mét Andere Ogen, was de vraag aan ons:

- Help ons te komen tot een concrete ontwikkelagenda om de aansluiting onderwijs-zorg te verbeteren in Zeeuws Vlaanderen

We hebben de volgende stappen doorlopen:

- Documenten gelezen, start gemaakt met krachtenveld analyse
- Gespreksronde (gesprekken van gemiddeld 2 uur) met:
 - Wethouders Hulst
 - Beleidsmedewerkers Sluis
 - Beleidsmedewerkers Terneuzen
 - Kinderopvang bestuurders
 - Wethouder Terneuzen
 - Bestuurders PO
 - RBL
 - Samenwerkingsverband PO en VO
 - Bestuurders (V)SO, S(b)o
 - Bestuurders VO
 - Wethouder Sluis
 - Beleidsmedewerkers Hulst
- Analysefase
- Werkconferentie 12 nov 2020
- Gespreksronde met de werkvloer/praktijk:
 - KC Moerschans van SKO Hulst en een ouder
 - GGD Zeeland
 - Kinderopvang ZV en een ouder
 - Hulst voor Elkaar en gemeente Sluis
 - Aan-Z
- Opstellen ontwikkelagenda
- Werkconferentie 4 maart 2021
- Aanpassen van de Ontwikkelagenda o.b.v. de werkconferentie

Tussentijds is er afgestemd en voorbereid met een deel van de agendacommissie van het BO.

BIJLAGE II Programma's Mét andere Ogen & Zorg voor de Jeugd

Het programma Mét Andere Ogen (MAO) kent drie doelstellingen: bewegen – leren – agenderen. Het programma maakt gebruik van de praktijkkennis van 11 inspiratieregio's en inmiddels zo'n 350 belangstellenden. De inspiratieregio's zijn gemeenten of regio's die (op onderdelen) de adviezen van MAO al in hun dagelijks werk uitvoeren. Voorbeelden zijn: Utrecht, Almere, de Meierij, Foodvalley. Hun praktijkkennis wordt gedeeld met andere regio's en gemeenten. Maar hun kennis wordt ook door een werkgroep agenderen vertaald in aanbevelingen voor wijziging in regelgeving. De werkgroep agenderen heeft bijvoorbeeld invloed uitgeoefend op de brieven over de evaluatie Passend Onderwijs (OCW 5/11/2020) en de derde onderwijs-zorgbrief (OCW/VWS 10/11/2020).

MAO werkt met een flinke groep ambassadeurs die deels uit de inspiratieregio's komen, maar ook afkomstig zijn uit andere domeinen: wetenschap – gemeente – jeugdzorg. Zij hebben als taak om het verhaal over MAO te vertellen aan hun achterban en andere belangstellenden. Door velen wordt MAO niet gezien als een programma, maar een beweging in het land. Een beweging die geen blauwdruk voorstaat, maar die lokaal en regionaal ondersteunt bij de realisatie van de doelstellingen. Ook zijn er vijf Communities of Practice georganiseerd onder regie van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI). Praktijkwerkplaatsen die wetenschap en praktijk verbinden en waar aanbevelingen uitkomen die in de praktijk getest en op literatuuronderzoek gebaseerd zijn. In midtermreviews is te volgen welke resultaten het programma/ de beweging gerealiseerd heeft. Alle informatie is te vinden op de website van MAO www.aanpakmetandereogen.nl

Programma Zorg voor Jeugd

Doel

Ons gezamenlijke hoofddoel is de jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering merkbaar en meetbaar steeds beter te maken voor kinderen, jongeren en gezinnen, zodat ze op tijd passende hulp ontvangen. Daarom gaan we kinderen, jongeren en gezinnen beter ondersteunen tijdens de levensloop van het kind (thuis, uitwonend, op school en bij 18 jaar) én gaan we investeren in het vakmanschap van jeugdprofessionals.

We willen:

1. betere toegang tot jeugdhulp voor kinderen en gezinnen;
2. meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien;
3. alle kinderen de kans bieden zich optimaal te ontwikkelen;
4. kwetsbare jongeren beter op weg helpen zelfstandig te worden;
5. jeugdigen beter beschermen als hun ontwikkeling gevaar loopt; 6. investeren in vakmanschap van jeugdprofessionals.

Hoe gaan we dat doen?

Rijk, gemeenten, aanbieders en cliëntenorganisaties willen dit doel langs zes inhoudelijke actielijnen bereiken. Betere zorg voor de jeugd bereiken we alleen als alle betrokken partijen daarbij samenwerken. Centraal in het programma staat daarom het partnerschap tussen Rijk, gemeenten, aanbieders en cliëntorganisaties.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2018/04/01/actieprogramma-zorg-voor-de-jeugd>